

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN

Riktlinjer för fri rörlighet för arbetstagare under utbrottet av covid-19

(2020/C 102 I/03)

Covid-19-krisen har lett till att EU:s medlemsstater har vidtagit helt nya åtgärder, bland annat kontroller vid de inre gränserna.

I Riktlinjer för gränsförvaltningsåtgärder för att skydda hälsa och säkerställa tillgänglighet för varor och grundläggande tjänster ⁽¹⁾ fastställdes principer för en strategi för effektiv gränsförvaltning för att skydda folkhälsan och samtidigt bevara den inre marknadens integritet. I enlighet med punkt 23 i riktlinjerna bör medlemsstaterna tillåta och underlätta passage för gränsarbetare, i synnerhet men inte enbart inom hälso- och sjukvården, livsmedelssektorn och andra viktiga tjänster (t.ex. barnomsorg, äldreomsorg och nyckelpersonal för allmännyttiga tjänster) för att säkerställa fortsatt yrkesmässig verksamhet.

Även om restriktioner av rätten till fri rörlighet för arbetstagare kan vara berättigade med hänsyn till allmän ordning, allmän säkerhet och folkhälsa måste de vara nödvändiga, proportionerliga och grundas på objektiva och icke-diskriminerande kriterier.

Gränsarbetare, utstationerade arbetstagare ⁽²⁾ och säsongarbetare bor i ett land men arbetar i ett annat. Många av dem är viktiga för sina värdmedlemsstater, exempelvis för hälso- och sjukvårdssystemet, för andra viktiga tjänster som installation och underhåll av medicinsk utrustning och infrastruktur, eller för att säkerställa leverans av varor. En samordnad strategi på EU-nivå, som underlättar för dessa arbetstagare att fortsätta att passera de inre gränserna, är därför av högsta vikt.

Efter Europeiska rådets uppmaning ⁽³⁾ till kommissionen att ta itu med situationen för gränsarbetare och säsongarbetare som måste kunna fortsätta med väsentliga aktiviteter, samtidigt som ytterligare spridning av viruset måste undvikas, och mot bakgrund av Riktlinjer för gränsförvaltningsåtgärder för att skydda folkhälsan och säkerställa tillgången på varor och viktiga tjänster, särskilt punkt 23, uppmanas medlemsstaterna i nedanstående riktlinjer att vidta särskilda åtgärder för att säkerställa en samordnad strategi på EU-nivå ⁽⁴⁾. Det gäller ovanstående arbetstagare som måste korsa gränser för att nå sin arbetsplats eftersom de tillhör kritiska yrkesgrupper som utför uppgifter förknippade med viktiga tjänster. Det bör också gälla i de fall då de arbetstagare som nämns ovan använder enbart en medlemsstat som transitland för att nå en annan medlemsstat. De här riktlinjerna påverkar inte tillämpningen av de särskilda åtgärder som beskrivs i meddelandet om genomförandet av gröna körfält ⁽⁵⁾ eller i Riktlinjer för att underlätta flygfrakt under utbrottet av covid-19 ⁽⁶⁾.

Medlemsstaterna ska behandla egenföretagare som utövar de kritiska yrken som räknas upp i dessa riktlinjer på samma sätt.

Arbetstagare inom kritiska yrken

1. I vissa delar av EU, framför allt i gränsområden, finns gränsarbetare som utövar kritiska yrken och för dem är det viktigt att obehindrat kunna förflytta sig över gränser. De gränsrestriktioner som medlemsstater har infört kan leda till ytterligare svårigheter eller till och med hinder när det gäller att bekämpa covid-19-krisen.

⁽¹⁾ C(2020) 1753 final

⁽²⁾ Arbetstagare som tillfälligt har sänts ut av sin arbetsgivare, som befinner sig i en medlemsstat, för att arbeta i en annan medlemsstat och utföra en tjänst.

⁽³⁾ Punkt 4 i det gemensamma uttalandet från Europeiska rådets medlemmar av den 26 mars 2020.

⁽⁴⁾ Vägledningen om genomförandet av de tillfälliga restriktionerna för icke nödvändiga resor till EU, om underlättandet av transitarrangemang för återvändande EU-medborgare och om effekterna på viseringspolitiken, C(2020) 2050 final, innehåller åtgärder för gränsarbetare och säsongarbetare från tredjeland.

⁽⁵⁾ C(2020) 1897 final

⁽⁶⁾ C(2020) 2010 final

2. Det är väsentligt att alla personer inom kritiska yrken kan fortsätta att omfattas av fri rörlighet. Det gäller både gränsarbetare och utstationerade arbetstagare. Medlemsstaterna bör tillåta arbetstagare att komma in på värdmedlemsstatens territorium och få obehindrat tillträde till arbetsplatsen, framför allt om de utövar något av följande yrken (7):
- Hälso- och sjukvårdspersonal inklusive paramedicinsk personal
 - Vård- och omsorgspersonal, inklusive personal inom barnomsorg, äldreomsorg och omsorg för personer med funktionsnedsättning
 - Forskare inom hälsorelaterade branscher
 - Personal inom läkemedelsindustri och medicinteknisk industri
 - Personal som arbetar med varuleveranser, särskilt i distributionskedjan för läkemedel, medicinska förnödenheter, medicinteknik och personlig skyddsutrustning, inklusive inom installation och underhåll av dessa
 - Personal inom informations- och kommunikationsteknik
 - Tekniker inom informations- och kommunikationsteknik och andra tekniker som utför viktigt underhåll av sådan utrustning
 - Ingenjörer, exempelvis energitekniker, energiingenjörer och eltekniker
 - Personer som arbetar med kritisk eller på annat sätt viktig infrastruktur
 - Tekniker och ingenjörer (inklusive vattenverkstekniker)
 - Säkerhetspersonal
 - Brandmän, poliser, fängelsevakter, säkerhetsvakter, civilskyddspersonal
 - Personal som arbetar med framställning och beredning av livsmedel, liksom liknande arbeten inom handel och underhåll
 - Maskinoperatörer inom livsmedel och liknande produkter (inklusive operatörer inom livsmedelsproduktion)
 - Transportarbetare (8), särskilt följande:
 - Bil-, skåpbils- och motorcykelförare (9), lastbils- och bussförare (inklusive buss- och spårvagnsförare) och ambulansförare, inklusive personer som kör transporter för unionens civilskyddsmekanism och personer som transporterar hem EU-medborgare från en medlemsstat till deras bosättningsort
 - Trafikflygare
 - Lokförare, vagninspektörer, personal i underhållsverkstäder och personal hos infrastrukturförvaltare som sköter trafikledning och kapacitetstilldelning
 - Sjöpersonal och personal inom inlandsjöfart
 - Fiskare
 - Personal vid offentliga institutioner, inklusive internationella organisationer, med kritiska funktioner.
3. Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att införa särskilda administrationsfria och snabba förfaranden för gränspassager med ett jämnt flöde av gränsarbetare och utstationerade arbetstagare, för att säkerställa en smidig passage för dem. Det kan exempelvis och där så är lämpligt vara speciella körfält för gränsarbetare eller särskilda dekaleringar som erkänns av angränsande länder, så att arbetstagarna enkelt kan ta sig in i den medlemsstat där de är anställda. Kommissionen ska också skyndsamt ta hjälp av tekniska kommittén för arbetskraftens fria rörlighet för att fastställa bästa praxis som kan utvidgas till att omfatta alla medlemsstater, så att arbetstagarna kan utöva sina kritiska yrken utan onödiga hinder.

(7) Kategorierna följer Esco-klassificeringen som är den europeiska flerspråkiga klassificeringen av färdigheter, kvalifikationer och yrken. Se <https://ec.europa.eu/esco/portal/howtouse/21da6a9a-02d1-4533-8057-dea0a824a17a>

(8) Se mer detaljerad information om transportarbetare i C(2020) 1897 final – *Meddelande från kommissionen om genomförandet av gröna körfält enligt riktlinjerna för gränsförvaltningsåtgärder för att skydda folkhälsan och säkerställa tillgången på varor och viktiga tjänster*.

(9) Gäller endast motorcykelförare som transporterar medicinska förnödenheter, medicintekniska produkter eller personlig skyddsutrustning.

Hälsokontroller

4. Hälsokontroller för gränsarbetare och utstationerade arbetstagare måste genomföras enligt samma villkor som för inhemsk personal som utövar samma yrken.
5. Hälsokontroller kan utföras före eller efter gränsen, beroende på tillgänglig infrastruktur, för att säkerställa att trafiken flyter. Medlemsstaterna bör samordna sig sinsemellan så att de genomför hälsokontroller endast på den ena sidan av gränsen för att undvika överlappningar och väntetider. Kontroller och hälsoundersökningar ska inte innebära att arbetstagarna måste lämna sina fordon och bör i princip bygga på elektronisk mätning av kroppstemperatur. Temperaturkontroller av arbetstagare bör normalt inte utföras mer än tre gånger på en dag. Om arbetstagaren har feber och gränsmyndigheterna bedömer att han/hon inte ska tillåtas fortsätta resan bör personen få tillgång till lämplig hälso- och sjukvård på samma villkor som gäller för inhemsk personal i arbetsgivarens medlemsstat. Information om den här personen ska delges den berörda angränsande medlemsstaten.
6. För de transportarbetare som avses i punkt 19 i meddelandet om genomförandet av gröna körfält ska de särskilda hälsoundersökningar som anges i de riktlinjerna tillämpas.

Andra arbetstagare

7. Medlemsstaterna ska låta gränsarbetare och utstationerade arbetstagare fortsätta passera gränserna till sin arbetsplats om det fortfarande är tillåtet att arbeta i den berörda sektorn i värdmedlemsstaten.
8. I situationer som kan leda till en förändring av försäkringen i den medlemsstat där arbetstagaren är försäkrad ⁽¹⁰⁾, bör medlemsstaterna använda sig av det undantag som anges i artikel 16 i förordning (EG) nr 883/2004 ⁽¹¹⁾ i syfte att bibehålla den berörda arbetstagarens socialförsäkringsskydd. Om arbetsgivaren vill ansöka om ett sådant undantag ska denne lämna in en begäran till den medlemsstat vars lagstiftning arbetstagaren vill omfattas av.

Säsongsarbetare

9. Vissa sektorer inom ekonomin, särskilt jordbrukssektorn, är i flera medlemsstater starkt beroende av säsongsarbetare från andra medlemsstater. För att kunna motverka bristen på arbetskraft inom dessa sektorer till följd av krisen, bör medlemsstaterna utbyta information om sina olika behov, exempelvis via etablerade kanaler hos tekniska kommittén för arbetskraftens fria rörlighet. Vi erinrar om att under vissa omständigheter utför säsongsarbetare inom jordbruket kritiska uppgifter under skörd, plantering eller skötsel. I en sådan situation bör medlemsstaterna behandla dessa arbetstagare på samma sätt som de arbetstagare som utövar de kritiska yrken som anges ovan. På samma sätt ska medlemsstaterna låta gränsarbetare fortsätta passera gränserna för att arbeta om det fortfarande är tillåtet att arbeta i den berörda sektorn i värdmedlemsstaten. Medlemsstaterna ska också informera arbetsgivarna om behovet av att sörja för lämpligt skydd av hälsa och säkerhet.
10. Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att införa särskilda förfaranden för att säkerställa smidiga passager för sådana arbetstagare, och kommer också att ta hjälp av tekniska kommittén för arbetskraftens fria rörlighet för att fastställa bästa praxis som kan utvidgas till alla medlemsstater så att dessa arbetstagare kan utöva sina yrken utan otillbörliga hinder.

⁽¹⁰⁾ När det gäller verksamhet i två medlemsstater, då en gränsarbetare arbetar både i den medlemsstat där han/hon är anställd och i den medlemsstat där han/hon är bosatt och är försäkrad i den medlemsstat där han/hon är anställd, eftersom verksamheten i bosättningsmedlemsstaten inte väsentligt överstiger gränsvärdet på 25 % av arbetstiden till följd av de isoleringsåtgärder som vidtagits av vissa medlemsstater.

⁽¹¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen.